

Γλωσσικά-Πραγματολογικά - Ερμηνευτικά Σχόλια

φρόνησον	προστακτ. αορίστου, β' εν. προσ. του ρ. φρονέω -ῶ
πατήρ	το ὕπατρός (συγκοπτόμενο)
ἄπώλετο	οριστ. αορίστου β' γ' εν. προσ. του ρ. ἀπόλλυμαι
αὐτοφώρων < αὐτός + φωρ (κλέφτης)	ὄ, ἢ αὐτόφωρος, το αὐτόφωρον
ἀμπλακημάτων	τό ἀμπλάκημα ἢ ἡ ἀμπλακίη < ἀμπλακίσκω : αμαρτάνω
ἄρασσ (ττ)ω	χτυπώ
ἄρτάναις < ἄρτάω -ῶ : κρεμώ	ἄρτάνη : σκοινί
λωβῶται	βλάπτω <λώβη : κακοποίηση σχετ. με το λατ. labour
μόρος : μοίρα	< μείρομαι : λαμβάνω το αναλογούν σε μένα μερίδιο
ἑπαλλήλοιν χερίν	ἑπαλλήλοις χερσί
λελειμμένα	μετοχή παρακειμένου του ρ. λείπομαι ομόρρ.: λεῖμμα, υπόλειμμα
λαμβάνομαι	ομόρρ.: λῆμμα από το εἴλημαι παρακείμενο του λαμβάνομαι

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

παρέξιμεν	οριστ. μέλλοντα του παρεξέρχομαι ή παρέξειμι
ἔφουμεν	οριστ. αορίστου β', του ρ. φύομαι
μαχουμένα : μετοχή μέλλοντα ονομ. δυϊκού αρ. του ρ. μάχομαι	μαχούμεναι
κρεισσόνων	θητ. ἀγαθῶν, συγκρ. κρεισσόνων, υπερθ.
κ᾿ἔτι	κράση < και ἔτι
ἀλγεινός	συγκρ. ἀλγίων υπερθ. ἄλγιστος
ἴσχειν	απαρ. ενεστ. του ρ. ἴσχω (εντονότερος τύπος του ρ. ἔχω)

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Οἴμοι· φρόνησον, ὦ κασιγνήτη, πατήρ ὡς νῶν ἀπεχθῆς δυσκλεῆς τ' ἀπώλετο

: Η Ισμήνη αποκαλεί τον Οιδίποδα δυσκλεή επειδή σκότωσε τον πατέρα του και νυμφεύθηκε την μητέρα του, έκανε δηλαδή πατροκτονία και αιμομειξία.

Ο Οιδίπους *ἀπώλετο* επειδή μειώθηκε ηθικά λόγω της απεχθούς συμπεριφοράς του την οποία όμως ο ίδιος δεν είχε δρομολογήσει.

Μέσα από τον διάλογο των δυο αδελφών οι θεατές πληροφορούνται τα γεγονότα που έχουν προηγηθεί ώστε να παρακολουθήσουν πιο εύκολα την συνέχεια. Οι Αθηναίοι έβλεπαν τις ίδιες τραγωδίες ξανά και ξανά γιατί στο θέατρο σημασία έχει ο λόγος που έχει αξία διαχρονική και υπερτοπική. Ο Οιδίπους έκανε προσωπική έρευνα να ανακαλύψει την ταυτότητα του και αυτό είχε ως αποτέλεσμα να φέρει ο ίδιος στο φως τα ανομήματά του, τα *ἀμπλακήματα ἃ αὐτός ἐφώρασεν*. Κάτω λοιπόν από το βάρος των ανομημάτων του, είχε ο ίδιος το θάρρος να αυτοτιμωρηθεί εξορύσσοντας τους οφθαλμούς του.

Πριν από αυτό το γεγονός, η Ιοκάστη αυτοκτονεί κάτω από το βάρος των αποκαλύψεων που ωστόσο η ίδια είχε μαντεύσει και είχε προσπαθήσει να αποτρέψει τον Οιδίποδα από την αποκάλυψη της αλήθειας.

Η Ιοκάστη θα αυτοκτονήσει δι' απαγχονισμού που εκείνη την εποχή θεωρείται ατιμωτικός θάνατος.

Βλέπουμε λοιπόν ότι στην προσπάθεια του Οιδίποδα να μάθει την προέλευσή του, βρέθηκε μπροστά σε μια αλήθεια που κανείς δεν περίμενε. Αυτή η προσωπική έρευνα υπήρξε η *αιτία* της τραγωδίας.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Στην προσπάθεια επίσης του Λαΐου να αποτρέψει το μοιραίο, με τις αποφάσεις του το επέσπευσε. Επιπλέον ο εριστικός χαρακτήρας των δυο ανδρών που δεν έδειχναν σημάδια υποχώρησης στο τρίστρατο στη Δαύλεια, υπήρξε η αφορμή της τραγωδίας.

τρίτον δ' ἀδελφῶ δύο μίαν καθ' ἡμέραν αὐτοκτονοῦντε : Δεν αυτοκτόνησαν ο Ετεοκλής και ο Πολυνείκης. Αλληλοσκοτώθηκαν ἑπαλλήλοιν χερίν. Επομένως η σωστή λέξη είναι ἄλληλολκτονοῦντε.

Νῦν δ' αὖ μόνᾳ δῆ νῶ λειψιμμένα σκόπει ὄσω κάκιστ' ὀλούμεθ', εἰ νόμου βία

ψῆφον τυράννων ἢ κράτη παρέξιμεν. : Η Ισμήνη υπενθυμίζει στην Αντιγόνη ότι έχουν μείνει μόνες υπό την εξουσία ενός αυταρχικού τυράννου, επομένως πρέπει να είναι προσεκτικές, ευπειθείς και υπάκουες. Επάνω από τα κεφάλια τους επικρέμαται και η κατάρα του οίκου των Λαβδακηδών. Και ο άρχοντας αλλά και οι θεοί πνέουν μένεα εναντίον των Λαβδακηδών. Και το ερώτημα είναι: Θα επιτελέσουν ο δυο αδελφές το ηθικό τους καθήκον ή θα υποταχτούν στην διαταγή του Κρέοντα που είναι και νόμος του κράτους; Υπάρχει ο κίνδυνος να ενοχοποιηθεί και η Ισμήνη που δεν συμπράττει μεν αλλά ηθικά συνδράμει την αδελφή της; Η υπακοή στην ψήφον του τυράννου θα αποδείκνυε στον Κρέοντα ότι είναι ικανός να κυβερνήσει και ότι οι αποφάσεις του είναι αδιαπραγμάτευτες. Πάντα οι τύραννοι φοβούνται αυτούς που εξουσιάζουν.

Ἄλλ' ἔννοεῖν χρή τοῦτο μὲν γυναῖχ' ὅτι ἔφυμεν, ὡς πρὸς ἄνδρας οὐ μαχομένα. Η θέση της γυναίκας στην αρχαιότητα δεν είχε αξία. Από την θυσία της Ιφιγένειας και την εύκολη απόφαση του Αγαμέμνονα να την θυσιάσει, διαπιστώνουμε ότι τα κορίτσια εκτίθεντο καθώς θεωρούνταν παθητικό για την οικογένεια: δεν μορφώνονταν, δεν ασκούσαν επάγγελμα, δεν συνεισέφεραν στις δαπάνες του οίκου, δεν

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

διατηρούσαν το όνομα της οικογένειας, δεν διαιωνιζόταν ο οίκος, επομένως δεν κληρονομούσε, δεν αύξαινε την περιουσία, αντίθετα, για να παντρευτεί έπρεπε να προικοδοτηθεί. Από νομικής άποψης, το σύστημα στην κλασική Αθήνα ήταν έτσι διαμορφωμένο ώστε η γυναίκα να είναι απαραίτητη μόνο για την εξασφάλιση της κληρονομιάς. Η γυναίκα δια βίου δεν είχε καμία εξουσία, ούτε καν στην ίδια της την ύπαρξη. Ο γάμος της δεν απαιτούσε τη συγκατάθεσή της και τα μόνα της αποκτήματα ήταν τα ενδύματα και τα κοσμήματά της. Πρακτικά περνούσε από την προστασία του ενός κυρίου -του πατέρα- στον άλλο -το σύζυγο- και αν ο πατέρας της πέθαινε χωρίς αρσενικό απόγονο, τότε ως *επίκληρος* έπρεπε να χωρίσει και να παντρευτεί τον αδελφό του πατέρα της, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αρρενογραμμική διαδοχή.

Τον 5^ο αι. η ουσία του δημοκρατικού συστήματος δεν βρισκόταν στη ρύθμιση των περιουσιακών στοιχείων των πολιτών, αλλά στη δημιουργία ισότητας μεταξύ των αρρένων πολιτών, βάσει του γεγονότος ότι κάθε άντρας ήταν κύριος ενός οίκου που περιλάμβανε γυναίκες, παιδιά και δούλους, συνεπώς μιας ομάδας ατόμων που υποτάσσονταν στην εξουσία του. Εφόσον ο άνδρας πρέπει να είναι κύριος του εαυτού του, ώστε να χαρακτηριστεί πολίτης, έτσι και ο πολίτης είναι κύριος μιας ομάδας ατόμων που υποτάσσονται στην εξουσία του. Στην ουσία, λοιπόν, η υποταγή των γυναικών είναι αναπόσπαστο κομμάτι του δημοκρατικού συστήματος. Εφόσον της επιτρεπόταν να ζήσει και να ανατραφεί, η θέση της Αθηναίας κόρης ήταν μέσα στο σπίτι.

Ο κύριος του οίκου είχε το νόμιμο δικαίωμα εφόσον παρίστατο ανάγκη να την εκπροσωπεί σε νομικές υποθέσεις, γιατί η ίδια ήταν *δικαιοπρακτικά ανίκανη*, όπως βέβαια και τα υπόλοιπα μέλη του οίκου του. Η εκπαίδευση της γυναίκας στην Αθήνα ήταν θεσμικά

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

ανύπαρκτη, εκτός και αν φρόντιζε διαφορετικά ο κύριός της και η ουσιαστική συμμετοχή της στην κοινότητα αναδεικνυόταν κυρίως σε τελετές θρησκευτικού χαρακτήρα, όπως τα *Θεσμοφόρια*.

Επιπλέον, το γεγονός ότι η γυναίκα πιθανώς δεν αγαπούσε τον σύζυγο που της επιβαλλόταν, δεν εθεωρείτο σημαντικό από τους Αθηναίους. Υπό κανονικές συνθήκες, ο γάμος δεν θεμελιωνόταν πάνω σε αμοιβαία αισθήματα αγάπης, αλλά ήταν μια καλή επένδυση για το μέλλον. Η αγάπη και ο σεβασμός ήταν κάτι που αναμενόταν με την πάροδο του χρόνου.

ἔπειτα δ' οὔνεκ' ἀρχόμεσθ' ἐκ κρείσσωνων : τα παραθετικά του επιθέτου αγαθός έχουν τις παρακάτω σημασίες :

<i>ἀμείνων</i>	ηθικότερος
<i>κρείσσων</i>	δυνατότερος
<i>βελτίων</i>	πνευματικότερος
<i>λώων</i>	ωφελιμότερος

Ἐγὼ μὲν οὖν αἰτοῦσα τοὺς ὑπὸ χθονὸς ξύγγνοιαν ἴσχειν : ο υποχθόνιος θεός ήταν ο Πλούτων αλλά εννοεί και τους δικαστές Ραδάμανθυ, Μίνωα και Αιακό. Συγχώρεση ζητά και από τον Πολυνείκη αν δεν εκτελέσει το προς αυτόν ηθικό καθήκον της επειδή βιάζεται από την πολιτική εξουσία, *τους ἐν τέλει βεβῶσι*

τὸ γὰρ περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα : το να υπερβαίνει κάποιος το μέτρο οδηγεί στην ύβρη και την καταστροφή.

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

Οιδίπους και Σφίγγα

Χαρίκλεια Μυττά, φιλόλογος